

ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	Аудіовізуального мистецтва та заочного навчання	Рівень вищої освіти	другий (освітньо-професійний)
Кафедра	АВМ	Рік навчання	1
Галузь знань	02 Культура і мистецтво	Вид дисципліни	Вибіркова
Спеціальність	021 Аудіовізуальне мистецтво та виробництво	Семестр	1

ОПЕРАТОРСЬКІ ПРИЙОМИ В СУЧАСНОМУ КІНЕМАТОГРАФІ

Семестр 1 (осінь 2023)

Викладач	Алфьоров Андрій Миколайович, старший викладач
Е-mail	aza5@ukr.net
Заняття	15 год. лекцій + 30 год. практик. + 1 год. мод.р. + 1 год залік

Адреса Дистанційно

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є офф-лайн та он-лайн комунікація через електронні листи і тільки у робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — *Опнікіно.*); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть; 3) файли підписувати таким чином: *прізвище_завдання*. *Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — PowerPoint*. Окрім роздруківок для занять, роботи для рубіжного контролю мають бути надіслані на пошту викладача. Обговорення проблем, пов'язаних із дисципліною, у коридорах академії не припустимі. Консультування з викладачем в стінах академії відбуваються післялекційних занять у робочі дні.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна не має обов'язкових передумов для вивчення.

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. Алфьоров А.М. Програма дисципліни «Операторські прийоми в сучасному кінематографі» для здобувачів вищої освіти другого рівня. ХДАДМ, каф. АВМ ; [розробник Алфьорова А.М.]. Х. : ХДАДМ, 2023, 9 с.

ПОСИЛАННЯ НА МАТЕРІАЛИ

Додаткові навчальні матеріали, слайди, ілюстрації тощо можна запропонувати переглянути за посиланням (спеціальні навчальні сервіси у мережі Інтернет та групах у ФБ «Про АРТ: дизайн, архітектура, театр, кино», «Новини ХДАДМ»).

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Комп'ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: Microsoft Word.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Метою дисципліни «Операторські прийоми в сучасному кінематографі» є формування у здобувачів вищої мистецької освіти-магістрів уявлення про основні операторські прийоми, які використовуються в сучасному кінематографі. Основна спрямованість вибіркової дисципліни визначається необхідністю теоретичного осмислення засад та практичного застосування певні операторських прийомів, які на сьогодні використовуються в кінематографі. **Завдання** дисципліни полягають в ознайомленні здобувачів другого рівня вищої мистецької освіти певними засадами операторської діяльності, які використовуються як у підготовчому періоді зйомки, виробничо-знімальному періоді та частково — у пост-виробничому. На лекційних та практичних заняттях та під час модульного контролю магістри формують уявлення про взаємодію оператора екранного проекту з іншими учасниками знімального процесу. *Дисципліна забезпечує наступні загальні компетентності:* здатність вчитися та оволодіти сучасними знаннями; здатність приймати обґрунтовані рішення; здатність генерувати нові ідеї (креативність); здатність спілкуватися іноземною мовою; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети. *Дисципліна забезпечує спеціалізовані (фахові) компетентності:* здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні та вирішенні проблем теорії та практики аудіовізуального мистецтва та виробництва; здатність застосовувати сучасні методи та засоби аналізу та прогнозування складних проблем професійної діяльності; здатність приймати ефективні рішення при невизначених умовах та вимогах, управляти стратегічним розвитком та поточною діяльністю виробничого колективу в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

ПР 1. Володіти методологією та методикою наукового пізнання сучасних проблем аудіовізуального мистецтва та виробництва.

ПР 2. Уміти застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні та вирішенні проблем теорії та практики аудіовізуального мистецтва та виробництва

ПР3. Приймати оптимальні рішення у творчо-виробничій діяльності у складних непередбачуваних умовах.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Основна спрямованість вибіркової дисципліни визначається необхідністю теоретичного осмислення засад та практичного застосування певні операторських прийомів, які на сьогодні використовуються в кінематографі. Дисципліна вивчається протягом 1 семестру 1-го курсу другого ступеня вищої мистецької освіти.

Всього курс має 2 модулі та 10 тем (з них лекційних – 15 год., 30 год.-практичних, 1 год. модульні контр. роботи + 1 год. залік.)

Осінній семестр:

Модуль 1. Операторська діяльність на підготовчому періоді

Тема 1. Операторські прийоми на службі сценарного і режисерського задуму

Тема 2. Режисерський сценарій і операторська експлікація

як виробничий документ

Тема 3. Техніка на службі творчості (економіка операторської справи разом з продюсерами)

Тема 4. Прокат готової копії - формат кадру - зйомочна техніка (рентал)

Модуль 2. Операторські прийоми у знімальному періоді

Тема 5. Мініатюризація сучасної зйомочної техніки —

зйомка на смартфони — обмеження

Тема 6. Стабілізація зображення при відеозйомці (штативи та їх типи, стедіками, операторські крани та ін.)

Тема 7. Орієнтація у просторі (вибір точки зору, ракурс). Зйомка “вісімкою”.

Лінія взаємодії персонажів

Тема 8. Світло у мистецтві оператора (природне — види. штучне — види).

Тема 9. Вплив операторських рішень на світлове і кольорове

вирішення акторських сцен (відтворення “дня” та “ночі” та інших часів доби).

Тема 10. Операторські прийоми динамічною камерою

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних та практичних занять. На практичних заняттях здобувач закріплює лекційний матеріал та формує вміння та навички використовувати знання при викладанні магістерської роботи. Самостійна робота здобувача спрямована на закріплення знань та набутих вмінь. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз. Навчально-методичне забезпечення і консультування самостійної роботи здійснюється на основі нормативних документів ХДАДМ.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є залік. Для отримання оцінки з заліку достатньо пройти рубіжний етап контролю та поточні перевірки процесу самостійної роботи.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	А	A+ 98–100	Задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	Незадовільно	35–59	FX
Добре	82–89	В		Незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	С				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як магістрантам, так і викладачу.

Вітається власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання позиції.

У разі відрадження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю з магістрантами.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНOSTI

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтвержені). Запізнення на заняття не вітаються. Якщо здобувач пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на наступному занятті відповісти на ключові питання.

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Можливість зарахування під час накопичення балів результатів неформальної освіти (курси, тренінги, сертифікати) з обов'язковим документальним підтвердженням.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні заліку тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю помічено списування, здобувач втрачає право отримати бали за тему. Якщо це відбулось в процесі заліку — здобувач вищої освіти отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю. **Корисні посилання:** <https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html>
<https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/>

РОЗКЛАД КУРСУ

Осінній семестр

Дата	Тема	Вид заняття	Зміст	Годин	Рубіжний контроль	Деталі
Відповідно до розкладу	1	Лекція + практ.	Тема 1. Операторські прийоми на службі сценарного і режисерського задуму	1+2	Перевірка завдання самостійної роботи	

	2	Лекція + практ.	<i>Тема 2.</i> Режисерський сценарій і операторська експлікація як виробничий документ	1+2	Перевірка завдання самостійної роботи	
	3	Лекція + практ.	<i>Тема 3.</i> Техніка на службі творчості (економіка операторської справи разом з продюсерами)	1+2	Перевірка завдання самостійної роботи	
	4	Лекція+ практичне заняття	<i>Тема 4.</i> Прокат готової копії - формат кадру - зйомочна техніка (рентал)	1+2	Перевірка завдання самостійної роботи	
Модульна контрольна робота						
	5	Лекція + практ.	<i>Тема 5.</i> Мініатюризація сучасної зйомочної техніки — зйомка на смартфони — обмеження	1+2	Перевірка завдання самостійної роботи	
	6	Лекція+ практ.	<i>Тема 6.</i> Стабілізація зображення при відеозйомці (штативи та їх типи, стедіками, операторські крани та ін.)	1+2	Перевірка завдання самостійної роботи	
	7	Лекція+ практ	<i>Тема 7.</i> Орієнтація у просторі (вибір точки зору, ракурс). Зйомка “вісімкою”. Лінія взаємодії персонажів	1+2	Перевірка завдання Самостійної роботи	

	8	Лекція+ практ	<i>Тема 8.</i> Світло у мистецтві оператора (природне — види. штучне — види).	1+2	Перевірка завдання самостійної роботи	
	9	Лекція + практ	<i>Тема 9.</i> Вплив операторських рішень на світлове і кольорове вирішення акторських сцен (відтворення “дня” та “ночі” та інших часів доби).	2+4	Перевірка завдання самостійної роботи	
	10	Лекція + практ	<i>Тема 10.</i> Операторські прийоми динамічною камерою	2+4	Перевірка завдання самостійної роботи	
		Усього		15+30		

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0 – 7
2	Поточний контроль	0 – 7
3	Поточний контроль	0 – 7
4	Поточний контроль	0 – 7
5	Поточний контроль	0 – 7
6	Поточний контроль	0 – 7
7	Поточний контроль	0 – 7
8	Поточний контроль	0 – 7
9	Поточний контроль	0 – 7
10	Поточний контроль	0 – 7
	Модульний контроль	0–10
	Залік	0–20
	Всього балів	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
	0–17	0–20	
A+	10-17	20	Магістр в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Розширив роботу до рівня тез до конференції. Подача акуратна, без помилок
A	15-17	20	Магістр в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок
A-	11-17	20	Магістр в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок
B	12–17	20	Магістр в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив декілька незначних помилок
C	8–11	11-17	Магістр в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматуванням
D	4–7	7-17	Магістр не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з форматуванням
E	1–3	1–9	Магістр в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активність магістра та публікацію статті за темою дослідження, виконані в межах дисципліни (5). Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Розширений список літератури наведено у методичних матеріалах. Також на заняттях викладач може порекомендувати додаткові джерела інформації.

Основна:

1. Alforova, Z., Marchenko, S., Kot, H., Kotlyar, S., Medvedeva, A Mousseienko O.. (2021). Impact of Digital Technologies on the Development of Modern Film Production and Television. *Rapkhata Journal on Interdisciplinary Studies in Humanities*, 13(n4), 27-40. URL: <https://doi.org/10.21659/rapkhata.v13n4>

2. Ukrainian cinema into the European context (2014-2019). *Linguistics and Culture Review*, 5(S2), 274-283 URL: <https://doi.org/10.37028/lingcure.v5nS2.1345>
3. Алфьоров А. М. Українська операторська школа в мистецькій освіті / А. М. Алфьоров // Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 23-24 квіт. 2020 р. / М-во освіти і науки України, Ін-т модернізації змісту освіти, М-во культури, молоді та спорту України, Харків. держ. акад. культури, Нац акад. мистецтв України Харків, 2020. С. 153-154.
4. Алфьоров А.М. (2020) Напівтонове зображення фотографічної та кінематографічної якості як стрижень «універсального погляду» на дійсність в сучасному аудіовізуальному мистецтві //Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Освітні виклики соціокультурної сфери. Імплементація європейських цінностей в аудіовізуальній культурі», 19 жовтня 2020 р., м. Київ / Упоряд. О. В. Безручко, С. В. Желєзняк. Київ : Видав. центр КНУКіМ, 2020. Ч. І. 93 с., С. 60-61
5. Безклубенко С. Д. Відеологія: Основи теорії екранного мистецтв. К.:Альтерпрес, 2004. 327 с.
6. Горпенко В. Г. Кінематографічна специфіка кольору.Київ. держ. ін-т театр. мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого, Фак. кіно і телебачення. К.: ДІТМ, 1999. 22 с.
7. Горпенко В. Г. Колорит в кіно- та телемистецтві. Київ. держ. ін-т театр. мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого, Фак. кіно і телебачення. К.: ДІТМ, 1998. – 33 с.
8. Горпенко В. Г. Телевізійна специфіка кольору [Текст]/ Київ. держ. ін-т театр. мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого, Фак. кіно і телебачення. К.: ДІТМ, 1998. – 17 с.
9. Параджанов С. Тіні забутих предків. Розкадровки. Невідомий маестро / Володимир Іванович Луговський. –К.: Академія, 1988. – 175 с.
10. Слободян М. І. Сучасний український документальний фільм. К., «Наук. думка», 1972. – 119 с.

Допоміжна:

1. Arjona J. B., Illera R. M., Sanz C. C. Las industrias culturales y creativas. Un sector clave de la nueva economía. Madrid, Fundación IDEAS, 2012. 24 p.
2. Bakhshi H., McVittie E., Simmie J. Creating innovation: Do the creative industries support innovation in the wider economy? NESTA. 2008. 82 p. URL: <https://media.nesta.org.uk/documents/creative-innovation.pdf>
3. Beeton S. Film-induced tourism: Second edition. Channel View Publications. 2016. 355 p.
4. Benghozi P-J., Salvador E., and Simon J. P. Models of ICT Innovation. A Focus on the Cinema Sector. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2015. 141 p. URL: <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC95536/jrc95536.pdf>
5. Bordwell D. Figures Traced in Light: On Cinematic Staging. University of California Press. 2005. 144 p.
6. Braman S. Art in information economy // Canadian Journal of Communication, Vol. 21. 1996. P. 179-196.
7. Clarke D. Previewing the Cinematic City. The cinematic city. London: Routledge, 1997. 262 p.
8. Culture and Creative Industries in China. EU SME Centre. 2014. 32 с. URL: http://ccilc.pt/wp-content/uploads/2017/07/eu_sme_centre_report_-_culture_and_creative_industries_in_china_jul_2014.pdf

8. Cunningham S.D., Higgs P.L. Measuring creative employment: Implications for innovation policy // *Innovation: management, policy & practice*. 2009. №11(2). Pp. 190-200.
9. Deleuze G., *Cinema II: The time Image*. London: Athlone Press, 1989. 344 p. https://monoskop.org/images/6/68/Deleuze_Gilles_Cinema_2_Time-Image.pdf
10. Epstein E.J. *The Big Picture: Money And Power in Hollywood*. New York. Random House. 2006. 133 p.